

شناسه	رویه اجرایی	تاریخ تهیه گزارش	۱۴۰۰/۰۸/۲۶
عنوان موضوع	بررسی علل عدم امکان انتقال آب کشاورزی از اراضی کم بازده به پر بازده		
مرجع طرح موضوع	دبیر خانه شورای گفت و گوی کرمان - اندیشکده تدبیر آب ایران		
شرح موضوع	کشاورزان با اتکا به مجوزهای صادره توسط شرکتهای آب منطقه ای اقدام به سرمایه گذاری عظیمی در کشاورزی کرده اند که این روزها به دلیل مدیریت نامناسب در کنترل و نظارت بر منابع آبی، پایین بودن نرخ بهره‌وری از منابع آب وضعیت مطلوبی ندارند. بهره برداری از منابع ارزشمند آب با شیوه های سنتی، هدر رفتن منابع آب و افت کیفیت منابع خاک را به دنبال داشته است. در چنین شرایطی به منظور حفظ معیشت کشاورزان و سرمایه های ملی و سازگاری با کم آبی به ناچار رویکرد بخش کشاورزی باید به سمت افزایش بهره وری، استفاده بهینه از آب و جلوگیری از هدر رفتن آب در باغات کم بازده سوق پیدا کند و در صدر اولویت های مسئولین امر و بهره برداران قرار گیرد. یکی از مواردی که برای کشاورزان و باغداران مشکل ایجاد کرده است عدم امکان انتقال آب کشاورزی از مناطق کم بازده به مناطق پر بازده است. برخی از کشاورزان در راستای استفاده بهینه از آب و بالا بردن بهره وری متقاضی انتقال آب به اراضی مرغوب خود هستند. اما متأسفانه در شرایطی که استفاده بهینه از منابع آبی اهمیت دو چندان پیدا می کند وزارت نیرو با دستاویز قرارداد مواد ۲۷^۱ و ۲۸^۲ قانون توزیع عادلانه آب، مانع از انتقال آب از مناطق کشاورزی کم بازده به مناطق پر بازده شده این در حالی است که وزارت نیرو در تناقضی آشکار برای انتقال آب کشاورزی به مصارفی نظیر صنعت، شرب و خدمات و فضای سبز شهری دو دستورالعمل برای نحوه اجازه انتقال و فروش مصوب کرده است. ماده ۲۸ شامل دو قسمت است. در قسمت اول ماده ۲۸ «به مصرفی بجز آنچه در پروانه قید شده است» اشاره می شود. این تاکید از آنجا ضرورت دارد که مصارف آب در قوانین آب، شامل بخش‌های؛ صنعت، شرب، کشاورزی، خدمات و فضای سبز شهری می‌شود. با نگاهی به پروانه‌های کشاورزی که توسط وزارت نیرو صادر شده است، می‌بینیم در پروانه‌ها برای نوع مصارف؛ «کشاورزی» درج شده است. بنابراین بر اساس آنچه که در موضوع ماده ۲۸ آمده، می‌توان نتیجه گرفت که این ماده ممنوعیت انتقال آب کشاورزی برای مصرف کشاورزی را در برنمی‌گیرد. به عبارت دیگر، اگر کشاورزی مالک دو منبع آبی باشد و بخواهد آب‌ها را صرفاً برای همان مصرف (کشاورزی) جابه جا کند از نظر قانونی معنی وجود ندارد. اما در عمل این اتفاق نمی‌افتد. قسمت دوم این ماده شامل کسانی می‌شود که می‌خواهند پروانه بهره‌برداری را به فرد دیگری انتقال دهند که این کار در حال حاضر با اطلاع وزارت نیرو انجام می‌شود. حقیقت امر آن است که متأسفانه دستورالعمل نحوه اجرای مواد ۲۷ و ۲۸ قانون توزیع عادلانه آب و اصلاحیه آن با هدف تامین آب شرب، صنایع، خدمات و فضای سبز شهری با تغییر نوع مصرف آب از بخش کشاورزی به سایر مصارف به تصویب رسیده اند. هر چند که این دستورالعمل‌ها در راستای ارتقای بهره وری مصرف آب تدوین شده اند اما انتقال آب و بهره وری بهتر از منابع آب در بخش کشاورزی مسکوت مانده است.		

^۱ ماده ۲۷ قانون توزیع عادلانه آب: پروانه مصرف آب مختص به زمین و مواردی است که برای آن صادر شده است مگر آن که تصمیم دیگری وسیله دولت در منطقه اتخاذ شود.

^۲ ماده ۲۸ قانون توزیع عادلانه آب: هیچکس حق ندارد آبی را که اجازه مصرف آن را دارد به مصرفی به جز آنچه که در پروانه قید شده است برساند و همچنین حق انتقال پروانه صادره را به دیگری بدون اجازه وزارت نیرو نخواهد داشت مگر به تبع زمین و برای همان مصرف با اطلاع وزارت نیرو.

مشخص است که بهبود مدیریت مصرف آب در جهت افزایش راندمان آب برای تولید حداکثری محصول و همچنین پایداری منابع آب موجود در ازای مصرف کمتر آب بسیار حائز اهمیت است. تجزیه و تحلیل شاخص های مصرف آب در بخش کشاورزی نشان دهنده تلفات زیاد آب در این بخش است، که قسمتی از آن اجتناب ناپذیر بوده ولی قسمت زیادی از آن را می توان با اتخاذ راهبردهای صحیح و کارآمد اصلاح کرد.	
بر اساس مواد ۲۷ و ۲۸ قانون توزیع عادلانه آب علیرغم اینکه جابجایی و انتقال آب می تواند با اجازه دولت و وزارت نیرو انجام شود اما در عمل جابجایی آب از زمین های کم بازده به پربازده اتفاق نمی افتد.	ایرادات و مشکلات مطروحه
بحران آب از جمله چالش های مهم زیست محیطی منطقه خاورمیانه می باشد. بسیاری از کارشناسان نگران آن هستند که استفاده از منابع آب در ایران بدون در نظر گرفتن محدودیت آن در آینده مشکلات جدی را ایجاد می نماید. در چند دهه اخیر رشد جمعیت و توسعه ی فعالیت های کشاورزی و صنعتی باعث شده است فاصله بین نرخ تجدید و نرخ بهره برداری افزایش یابد و این شکاف در نتیجه وقوع خشکسالی ها (به خصوص در استان کرمان) بسیار عمیق شده است. از آنجا که حوزه آب به دلیل برخی عملکردهای نامناسب دست به گریبان بحران جدی است، در شصت و هفتمین جلسه شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی با توجه به گستردگی و اهمیت مباحث آب و ضیق وقت، مقرر گردید موضوع آب به تفصیل در جلسه آتی شورای گفت و گو مطرح و بررسی گردد. از این رو دبیرخانه شورا به موجب وظیفه قانونی خود، به بررسی موضوع و برگزاری جلسه کارشناسی در تاریخ ۱۴۰۰/۰۸/۲۵ اقدام نمود. این جلسات با حضور ریاست اتاق و نمایندگانی از سازمان جهادکشاورزی شمال و جنوب استان کرمان، شرکت شهرک های صنعتی، سازمان صنعت، معدن و تجارت شمال استان کرمان، اندیشکده تدبیر آب و شرکت آب منطقه ای در محل سالن کنفرانس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تشکیل و پس از بحث و بررسی، با توجه به اهمیت موضوع در جهت رفع موانع موجود، مقرر گردید پیشنهاد زیر در صحن اصلی جلسه شورای گفت و گو مطرح گردند.	جمع‌بندی جلسه کارگروه تخصصی (کارشناسی) به تاریخ ۱۴۰۰/۰۸/۲۵
- به استناد مواد ۲۷ و ۲۸ قانون توزیع عادلانه آب و به منظور صرفه جویی در مصرف آب با در نظر گرفتن متفاوت بودن شرایط هر استان پیشنهاد می شود امکان جابجایی آب از اراضی کم بازده به زمین های پربازده در همان حوضه و یا محدوده مشخص از طریق تفویض اختیار وزارت نیرو به آب منطقه ای استان ها فراهم گردد. - پیشنهاد می شود با محوریت جهاد کشاورزی پیگیری جهت سهولت تغییر کاربری اراضی بدون بازدهی که برای حفظ مالکیت و جلوگیری از کاهش سهم آب اختصاص یافته به کشاورز (به دلیل کاهش اراضی)، با هدر رفتن آب سبز نگه داشته شده اند، انجام شود. (با دریافت وجه در قبال تغییر کاربری اراضی کشاورزی به صنعتی، مسکونی، خدماتی و، علاوه بر باز شدن سر فصل درآمد و هزینه جدید توسط سازمان برنامه و بودجه، در بودجه امسال نیز لحاظ خواهد شد. به عنوان مثال تغییر کاربری زمین کشاورزی برای تولید انرژی خورشیدی با این شرط که آب در اختیار کشاورز باقی بماند، باعث می شود از آب کشاورزی برای مصارف صنعتی استفاده گردد).	پیشنهادهای
مواد ۲۷ و ۲۸ قانون توزیع عادلانه آب، مصوب سال ۱۳۶۱ مجلس شورای ملی	فهرست مستندات و مدارک پشتوانه